

Калатур Максим Васильович,
здобувач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Наразі загальносвітовою тенденцією є масштабне, глибинне та динамічне проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності [1]. Так, інформаційне забезпечення має й особливе значення під час розслідування, в умовах дефіциту відомостей, коли слідчий відчуває нестачу даних, необхідних йому, як для організації розслідування, так і для виявлення слідів злочину, встановлення винних тощо.

У той же час в Україні інформаційно-аналітичне забезпечення розвивається з певним запізненням, внаслідок інерційності змін в органах управління та його уповільненого адаптування до сучасних умов Інформаційного світу [2]. У зв'язку з цим адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення слідчих підрозділів правоохоронних органів України є пріоритетним напрямком реформування, адже широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій є важливою передумовою підвищення ефективності діяльності слідчих органів.

Значимо, що поняття інформаційного забезпечення на законодавчому рівні не визначено. Серед науковців також немає одностайності з цього питання. Тому пропонуємо під інформаційним забезпеченням діяльності слідчих органів розуміти одну зі складових механізму управління слідчою діяльністю, що полягає у одержанні, зібранні, ресстрації, обробці, передачі, збереженні та наданні інформації шляхом створення інформаційних ресурсів, баз і систем, автоматизованих робочих місць із використанням новітніх методів і технологій.

Основними принципами створення інформаційного забезпечення є: цілісність; достовірність; контроль; захист від несанкціонованого доступу; єдність і гнучкість; стандартизація та уніфікація; адаптивність; мінімізація помилок введення-виведення інформації. Базуючись на них, розроблюються інформаційні системи, покликані забезпечити:

- 1) єдність і зберігання інформації, необхідної для розв'язання задач;
- 2) єдність інформаційних масивів для всіх задач інформаційних систем;
- 3) однократність уведення інформації та її багатоцільове використання;
- 4) різні методи доступу до даних;
- 5) низьку вартість витрат на зберігання та використання даних, а також на внесення змін [3].

У свою чергу, М.В. Колеснікова наголошує на такій особливості інформаційного забезпечення в системі правоохоронних органів, як те, що діяльність правоохоронних органів нерозривно пов'язана з акумуляцією великого обсягу інформації, яка належить до секретної (державної чи службової), що передбачає захист інформації від її оприлюднення чи розповсюдження. Відповідно за розповсюдження таємної чи службової інформації настає відповідальність, передбачена чинним законодавством [4, с.116]. Особливо важливі, на наш погляд, для слідчих органів достовірність, своєчасність та повнота інформації.

Досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Положення про ЄРДР, порядок його формування та ведення затверджуються Генеральною прокуратурою України за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро України, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства. Відповідно до ЄРДР вносяться відомості про: 1) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення; 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника; 3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення; 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела; 5) попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 6) прізвище, ім'я, по батькові та посада службової особи, яка внесла відомості до реєстру, а також слідчого, прокурора, який вніс відомості до реєстру та/або розпочав досудове розслідування; 7) інші обставини, передбачені положенням про Єдиний реєстр досудових розслідувань. У ЄРДР автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер кримінального провадження [5].

Безпосередньо даний реєстр є створеною за допомогою автоматизованої системи електронною базою даних, відповідно до якої здійснюються збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру, з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та законодавства, яким врегульовано питання захисту персональних даних та доступу до інформації з обмеженим доступом.

Окремі аспекти інформаційного забезпечення містяться в Законі України «Про Національну поліцію». Так, відповідно до ст. 9 Закону поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом. У ст. 25 закріплені повноваження поліції у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення, а саме: 1) поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень, визначених цим Законом; 2) поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності: формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України; користується базами (банкми) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади; здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу; здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями; 3) поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу, а також міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, необхідні для виконання покладених на неї повноважень; 4) діяльність поліції, пов'язана із захистом і обробкою персональних даних, здійснюється на підставах, визначених Конституцією України, Законом України «Про захист персональних даних», іншими законами України; 5) поліція зобов'язана письмово інформувати органи доходів і зборів про виявлення нецільового використання та/або передачі транспортних засобів особистого користування, тимчасово ввезених на митну територію України чи поміщених у митний режим транзиту, у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такі транспортні засоби на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту, а також про виявлення розкомплектування таких транспортних засобів [6].

Також Законом врегульовується формування інформаційних ресурсів поліцією, яка наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно: 1) виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень, осіб, які їх учинили, руху кримінальних проваджень; обвинувачених, обвинувальний акт щодо яких направлено до суду; 2) розшуку підозрюваних, обвинувачених (підсудних) осіб, які ухиляються від відбування покарання або вироку суду; 3) розшуку осіб, зниклих безвісти; 4) установлення особи невідомих трупів та людей, які не можуть

надати про себе будь-яку інформацію у зв'язку з хворобою або неповнолітнім віком; 5) осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт) та ін. (ст. 26 Закону) [6]. Також під час наповнення баз (банків) даних, визначених у пункті 7 частини першої цієї статті, поліція забезпечує збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео-, звукозапис) та біометричних даних (дактилокартки, зразки ДНК).

Виходячи з важливості інформаційного забезпечення, вважаємо основними напрямками вдосконалення його адміністративно-правових засад наступні: 1) реформування правового регулювання інформаційного забезпечення діяльності слідчих органів; 2) підвищення ефективності інформаційної підготовки кадрового складу слідчих органів; 3) покращення техніко-технологічного забезпечення слідчих органів і відповідно фінансування на цільові потреби з інформації; 4) інтеграція автоматизованих інформаційних систем слідчих органів в єдину, адекватну вимогам слідчих, інформаційну систему; 5) удосконалення механізмів внутрішньої та зовнішньої взаємодії між слідчими та іншими правоохоронними органами з питань розвитку та впровадження ефективних інформаційних технологій; 6) врахування нових кібер загроз і відповідно впровадження нових форм і методів захисту інформаційного забезпечення діяльності слідчих органів тощо.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>
2. Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні. URL: <https://old.e.gov.ua/content/shchorichna-dopovid-pro-rozvytok-informaciynogo-susplstva>
3. Загальна характеристика інформаційного забезпечення. URL: <https://library.if.ua/book/80/5658.html>
4. Колеснікова М.В. Поняття, сутність та значення інформаційного забезпечення правоохоронних органів України. *Право і безпека*. 2011. №5 (42). С.116-119.
5. Кримінальний процесуальний кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 9-10, № 11-12, № 13. Ст.88.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.